

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
(назва інституту, факультету, коледжу)

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи
(назва кафедри, циклової комісії)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
_____ (Олексій ЖИЛЬЦОВ)
« ____ » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи активізації та розвитку громади
(повна назва навчальної дисципліни за навчальним планом)

для студентів

спеціальності _____ 231 Соціальна робота _____
(шифр і назва спеціальності (тей))
освітнього рівня _____ першого (бакалаврського) _____
(назва освітнього рівня, ОКР)
освітньої програми _____ 231.00.04 Соціальна адвокція _____
(шифр і назва освітньої програми)
спеціалізації _____ _____
(за наявності) (назва спеціалізації)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Протокол № 1472/23
_____ (підпис) _____ (прізвище, ініціал)
« ____ » _____ 20 23 р.

Київ – 2023

Розробники:

Тетяна ЛЯХ, кандидат педагогічних наук, доцент; завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Марина ЛЕХОЛЕТОВА, кандидат педагогічних наук; старший викладач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Аліна ДУЛЯ, старший викладач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи.

Викладач: Аліна ДУЛЯ, старший викладач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри (циклової комісії) соціальної педагогіки та соціальної роботи

Протокол від 28.08.2023 р. № 16

Завідувач кафедри _____ (Тетяна ЛЯХ)

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 231.00.04 Соціальна адвокція)

(назва освітньої програми)

18.08. 2023 р.

Керівник освітньої програми _____ (Світлана САПІГА)

(підпис)

Робочу програму перевірено

01.09. 2023 р.

Заступник декана _____ (Роман ПАВЛЮК)

(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Основи активізації та розвитку громади		
Вид дисципліни	Вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	2	-
Семестр	3	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
Аудиторні	56	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	56	-
Форма семестрового контролю	залік	-

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Основи активізації та розвитку громади» є: підвищити рівень поінформованості студентів про зміст соціальної роботи в громаді та сформувати у них навички активізації громади до вирішення соціальних проблем.

Завдання:

- розкрити зміст понять «громада», «активізація громади», «технології соціальної роботи в громаді»;
- проаналізувати принципи та етапи активізації громади;
- обґрунтувати провідну роль участі членів громади в процесі її активізації;
- ознайомити з етапами оцінки громадою своїх потреб;
- опрацювати на практиці окремі методи оцінки потреб громади;
- сформувати навички розробки плану дій із вирішення соціальних проблем громади.

Відповідно до освітньої програми 231.00.04 Соціальна адвокація за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота, дисципліна «Основи активізації та розвитку громади» забезпечує *формування таких загальних та фахових компетентностей:*

ЗК1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК13 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК2 Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

СК4 Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

СК9 Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

СК12 Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.

СК15 Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.

СК16 Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

2.Результати навчання за дисципліною

Відповідно до освітньої програми 231.00.04 Соціальна адвокація за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота, дисципліна «Основи активізації та розвитку громади» забезпечує оволодіння такими *програмовими результатами навчання*:

ПРН1 Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН4 Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

ПРН6 Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН10 Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН17 Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Модуль 1. Теоретичні основи соціальної роботи у громаді							
Тема 1-2. Громада як соціальний феномен в практиці вітчизняної соціальної роботи	10	4	4	4	-	-	-
Самостійна робота 1.	14	-	-	-	-	-	14
Модульний контроль	2						
Разом	26	4	4	4	-	-	14
Модуль 2. Правові та етичні засади роботи у громадах							
Тема 3-4. Активізація участі громадян у місцевому самоврядуванні	10	4	4	4	-	-	-
Самостійна робота 2.	14	-	-	-	-	-	14
Модульний контроль	2						
Разом	26	4	4	4	-	-	14
Модуль 3. Сприяння розвитку громадської активності та підтримки громадських ініціатив							
Тема 5-6. Фахівець соціальної роботи як суб'єкт надання соціальних послуг у територіальній громаді	16	4	6	6	-	-	
Самостійна робота 3.	14	-	-	-	-	-	14
Модульний контроль	2						
Разом	32	4	6	6	-	-	14
Модуль 4. Методи соціальної роботи в територіальній громаді							
Тема 7-8. Методи активізації громади для вирішення її соціальних проблем та потреб	16	4	6	6	-	-	-
Самостійна робота 4.	14	-	-	-	-	-	14
Модульний контроль	2						
Разом	32	4	6	6	-	-	14
Підготовка та проходження контрольних заходів	-						
Усього	120	16	20	20	-	-	56

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретичні основи соціальної роботи у громаді

Тема 1-2. Громада як соціальний феномен в практиці вітчизняної соціальної роботи (4 год.)

Поняття «громада», «активізація громади», «технології соціальної роботи в громаді». Типи, функції та межі громади. Ознаки територіальних громад як людських спільнот.

Громада як основа місцевого самоврядування. Поняття «громадянське суспільство». Індикатори громадянського суспільства. Громада як ресурс для розвитку громадянського суспільства.

Основні поняття: громада, види громад, місцеве самоврядування, громадянське суспільство, влада, народовладдя.

Семінарське заняття 1-2. Сучасні підходи до розуміння громади як об'єкту соціальної роботи та інституту громадянського суспільства (4 год.)

Практичне заняття 1-2. Іноземні наукові дослідження у галузі соціальної роботи та активізації громади (4 год.)

Рекомендована література:

Основна: 1, 2

Додаткова: 1, 3, 5

Модуль 2. Правові та етичні засади роботи у громадах

Тема 3-4. Активізація участі громадян у місцевому самоврядуванні (4 год.)

Правові засади залучення громадян до участі в житті громади. Міжнародні нормативно-правові акти регулювання роботи в громаді. Вітчизняні нормативно-правові акти про активізацію місцевих громад.

Етика соціальної роботи в громаді.

Основні поняття: громада, місцеве самоврядування, громадянське суспільство, закон, територіальна громада.

Семінарське заняття 3-4. Українське законодавство про місцеве самоврядування, територіальну громаду, про форми участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування (4 год.)

Практичне заняття 3-4. Розробка оголошення для мешканців територіальної громади (4 год.)

Рекомендована література:

Основна: 1, 2

Додаткова: 1, 3, 5

Модуль 3. Сприяння розвитку громадської активності та підтримки громадських ініціатив

Тема 5-6. Фахівець соціальної роботи як суб'єкт надання соціальних послуг у територіальній громаді (4 год.)

Структура професійної діяльності фахівців соціальної сфери в територіальній громаді. Категорії отримувачів соціальних послуг у територіальній громаді. Функції і стратегії діяльності соціальних працівників. Ролі фахівця із соціальної роботи у територіальній громаді.

Сучасні моделі соціальної роботи в територіальній громаді. Базові моделі соціальної роботи. Міждисциплінарні та конкретні практико-орієнтовані моделі соціальної роботи в територіальній громаді. Комплексні моделі у діяльності фахівця із соціальної роботи в територіальній громаді.

Сприяння розвитку громад у мережі центрів соціальних служб. Досвід активізації місцевих громад у неурядовому секторі, міжнародними та вітчизняними благодійними фондами.

Практика створення фондів громад для вирішення місцевих проблем шляхом залучення місцевих ресурсів і колективного громадського прийняття рішень. Базові ознаки фонду громади. Фонд громад як лідер громади, двигун розвитку філантропії та інструмент перерозподілу ресурсів задля вирішення найважливіших проблем і потреб громади. Поняття «банк молодіжних ініціатив» (YouthBank).

Основні поняття: громада, громадянське суспільство, соціальна служба, неурядові організації, банк молодіжних ініціатив, порозуміння.

Семінарське заняття 5-7. Сучасні класифікації моделей і стратегій діяльності соціальних працівників у громаді (6 год.)

Практичне заняття 5-6. Розробка анкети для мешканців місцевої громади (4 год.)

Практичне заняття 7. Практика створення фондів громад для вирішення місцевих проблем (2 год.)

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3

Додаткова: 1, 2, 3, 5

Модуль 4. Методи соціальної роботи в територіальній громаді

Тема 7-8. Методи активізації громади для вирішення її соціальних проблем та потреб (4 год.)

Характеристика методів соціальної роботи в територіальній громаді. Метод індивідуальної соціальної роботи. Метод групової соціальної роботи. Метод організації громади.

Методи оцінки потреб громади. Характеристика, переваги та недоліки методів оцінки потреб громади: опитування всіх членів громади; опитування цільової групи громади; опитування набувачів послуг; опитування ключових осіб; вторинний аналіз інформації; аналіз соціальних індикаторів (показників); аналіз документів (контент-аналіз); аналіз інформації від інших організацій.

Основні поняття: громада, метод, методи оцінки потреб, оцінка потреб.

Семінарське заняття 8-10. Підходи до визначення потреб та проблем громади (6 год.)

Практичне заняття 8-10. Методи оцінки громадою своїх потреб (6 год.)

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3

Додаткова: 1, 2

5. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		К-ть одиниць	Максимальна к-ть балів	К-ть одиниць	Максимальна к-ть балів	К-ть одиниць	Максимальна к-ть балів	К-ть одиниць	Максимальна к-ть балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	3	3	3	3
Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2	3	3	3	3
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	3	30	3	30
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20	3	30	3	30
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом		-	76	-	76	-	98	-	98
Максимальна кількість балів: 348									
Розрахунок коефіцієнта: $348:100=3,48$; $K=3,48$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Усі виконані завдання завантажуються в електронний курс дисципліни «Основи активізації та розвитку громади» на платформі <https://elearning.kubg.edu.ua> до терміну встановленому викладачем.

Самостійна робота 1. Основні поняття з основ активізації громади (14 год.)

Завдання: познайомтесь із Глосарієм до курсу. Використовуючи його, запропонуйте/доповніть 10 визначень термінів з основ активізації громади, зробивши відповідне посилання на першоджерело.

Самостійна робота 2. Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад (14 год.)

Завдання: опанувати відкритий ЕНК «Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад» на платформі Prometheus. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:AMU+INST101+2017_T4

Форма подання результатів виконаної роботи: згенерований згенерований сертифікат надсилається як відповідь в електронному курсі «Основи активізації та розвитку громади» на перевірку.

Самостійна робота 3. Історія створення та розвитку банків молодіжних ініціатив (14 год.)

Завдання:

1) на основі огляду вебсайту Асоціації банків молодіжних ініціатив (<http://www.youthbank.org/>) та опрацьованих додаткових джерел (за вибором студента) напишіть коротке есе на тему «Технологія молодіжного банку як інструмент для знаходження порозуміння поколінь у громаді»;

2) об'єднатись у три підгрупи (підгрупи сформовані під час пр. 7-8). Кожній підгрупі підготувати доповідь з розвитку Молодіжних банків Ініціатив. Додати підготовлений матеріал до презентації практичної 7-8.

Самостійна робота 4. Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад (14 год.)

Завдання: опанувати відкритий ЕНК «Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад» на платформі Prometheus. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:AMU+GOB101+2018_T3/about

Форма подання результатів виконаної роботи: згенерований згенерований сертифікат надсилається як відповідь в електронному курсі «Основи активізації та розвитку громади» на перевірку.

Критерії оцінювання. Підсумкова кількість балів, набрана студентами за виконання завдань з самостійної роботи, є однією з складових поточної успішності студентів з дисципліни і при виставленні загальної кількості балів за поточну успішність додається з балами, одержаними за виконання інших видів поточної навчальної роботи.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5 балів, де 4 бали, коли завдання виконано у повному обсязі проведений аналіз, співставлення, зроблені висновки, наведені приклади, в наявності особистісна думка студента; 3 бали – завдання виконано у повному обсязі, зроблені висновки; 2 бали – завдання виконано у повному обсязі; 1 бал – завдання виконано частково.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль знань здобувача першого (бакалаврського) рівня здійснюється у вигляді тестування в електронному курсі.

Модульна контрольна робота проходить у формі тестування, яке включає 25 випадкових запитань з пройденого матеріалу.

Види тестових завдань:

- Із вибором відповіді Так / Ні.
- Із вибором однієї правильної відповіді.
- Із вибором двох або трьох правильних відповідей.
- На встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень.
- На встановлення послідовності.

Критерії оцінювання. Проведення модульного контролю включає контроль теоретичної і практичної підготовки студента з програмного матеріалу навчальної дисципліни. Максимальна кількість балів яку студент може отримати за виконання модульної контрольної роботи становить 25 балів. Правильна відповідь на одне запитання – 1 бал. (виставляється автоматично програмою ADTester у електронному курсі).

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Формою підсумкового контролю навчальної дисципліни є залік.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю – не передбачено навчальним планом.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни «Основи активізації та розвитку громади»

Разом: 120 год., з них 16 год. – лекції, 20 год. – семінарські заняття, 20 год. – практичні заняття, 56 год. – самостійна робота, 8 год. – модульний контроль.

Дисципліна	Основи активізації та розвитку громади				
Назва модуля	Теоретичні основи соціальної роботи у громаді	Правові та етичні засади роботи у громадах	Сприяння розвитку громадської активності та підтримки громадських ініціатив		Методи соціальної роботи в територіальній громаді
Кількість балів	76	76	98		98
Теми лекцій	Громада як соціальний феномен в практиці міжнародної та вітчизняної соціальної роботи	Активізація участі громадян у місцевому самоврядуванні	Фахівець соціальної роботи як суб'єкт надання соціальних послуг у територіальній громаді		Методи активізації громади для вирішення її соціальних проблем та потреб
Кількість балів	2	2	2		2
Теми семінарських занять	Сучасні підходи до розуміння громади як об'єкту соціальної роботи та інституту громадянського суспільства	Українське законодавство про місцеве самоврядування, територіальну громаду, про форми участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування	Сучасні класифікації моделей і стратегій діяльності соціальних працівників у громаді		Підходи до визначення потреб та проблем громади
Кількість балів	2 + 20	2 + 20	3 + 30		3 + 30
Теми практичних занять	Іноземні наукові дослідження у галузі соціальної роботи та активізації громади	Розробка оголошення для мешканців територіальної громади	Розробка анкети для мешканців місцевої громади	Практика створення фондів громад для вирішення місцевих проблем	Методи оцінки громадою своїх потреб
Кількість балів	2 + 20	2 + 20	2 + 20	1 + 10	3 + 30
Виконання завдань самостійної роботи	Ср. 1. (5 балів)	Ср. 2 (5 балів)	Ср. 3 (5 балів)		Ср. 4 (5 балів)
Модульний контроль	МКР 1 (25 балів)	МКР 2 (25 балів)	МКР 3 (25 балів)		МКР 4 (25 балів)
Підсумковий контроль	Залік				
Розрахунок	$348:100=3,48$; $K=3,48$				

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Посібник із визначення потреб населення об'єднаної територіальної громади у соціальних послугах. Практичні рекомендації. Посольство Великої Британії в Україні. Київ, 2019. 72 с.
2. Руснак Б. А. Місцеве самоврядування в Україні: теорія і практика. Посібник для депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Одеса, 2016. 736 с.
3. Слозанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи : монографія / за наук.ред.д-ра пед. наук, проф. В. А. Поліщук. Тернопіль: ТНПУ імені В. Гнатюка, 2018. 382 с.
4. Співпраця заради локальних змін: успішні практики з Польщі і України. Фонд «Освіта для демократії», Громадська організація «Наше Поділля». Варшава, 2017. 148 с. ISBN 978-83-88753-02-2
5. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник. Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.

Додаткова

1. Дерун Т. М. Навчальний посібник для депутатів місцевих рад об'єднаних територіальних громад. Видання друге. Асоціація міст України. Київ: ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2017. 164 с.
2. Жуков В., Лях Т., Петрович В., Пруденко Г. Морально-етичні засади соціальної роботи у територіальній громаді. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. №2. С. 32–37, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.5>
3. Лехолетова М. М. Методи менеджменту соціальної роботи у діяльності соціального працівника. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2021. № 2(7). С. 51–60. ISSN 2618-0715.
4. Лях Т., Спіріна Т., Клішевич Н. Соціальна профілактика сімейного неблагополуччя в територіальній громаді. *Social Work and Education*. 2022. Т. 9, № 2. С. 245–255. URL: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.22.2>.
5. Лях Т., Спіріна Т., Лехолетова М. Методи оцінки територіальною громадою власних потреб. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2022. 1(50). 178–181. DOI: 10.24144/2524-0609.2022.50.178-181.
6. Семигіна Т. В., Лиховид Д. О. Колективне насаження і самоорганізація територіальної громади. Наукові записки. Том 175. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. 2015. С. 70–74.

9. Додаткові ресурси (за наявності)

Електронний курс з дисципліни «Основи активізації та розвитку громади» на платформі <https://elearning.kubg.edu.ua>.